

Perspective de armonizare

(Urmare din numărul trecut)

III. Constituție universală

M-am referit până acum la patru entități care-mi comportă, fiindu-mi totodată constitutive: două, de ordin obiectiv, fizice sau „reci” – corpul și cugetul – și alte două, de ordin subiectiv, metafizice sau „calde” – sufletul și conștiința. La rândul lor, termenii fiecărei perechi se află și într-o relație de complementaritate, sub aspectele de: materialitate (naturalitate, concretitudine) – idealitate (spiritualitate, abstractivitate) și, respectiv, margine (închipluire, alteritate, rătăcire, labilitate, neajungere, decuprindere) – centru (golire, purificare, disciplinaritate, stabilitate, finalitate, cuprindere). După cum reușesc o anume metodă de a mi le converge, pot dispune de o constituție suficientă spre a trăi în datul lumii înconjurătoare, fiind așadar (pe cât cu putință): sănătos (trupește); întreg (la minte); temperat (sufletește/emoțional); responsabil (conștient). Împreună, sunt trăsăturile-reper pentru o bună armonie exterioară. Dar experiența propriului fapt de-a fi îmi probează că tocmai acest fel de armonie mă identifică în afară de acel *mine-altfel*, sub aspectul de *altfel-decât-mine*. Căci a fi nu presupune doar a te conserva, adecva, recupera și/sau valoriza. Ele sunt desigur utile, câtă vreme mă raportez la necesitate. Mai pot spune și că, în raport cu aspectul/condiția relațională (socială) a existenței mele, sunt calități (însușiri) firești, naturale, chiar și cele dobândite (naturalizate), precum trănicia (corpului), logica (gândirii), expresivitatea (sufletului) și sensul (conștiinței). Armonizate (nu fără un substanțial și de durată efort), ele îmi pot asigura doar confortul de a fi în lume, nu însă și plenaritatea acestui fapt. De ce, pentru simplul motiv că aparent petrecându-mă astfel, pe deplin armonic lumii, reușesc cel mult o trecere impecabilă (lipsită poate de accidente/evenimente istorice), dar numai o trecere. Cu alte cuvinte, nu zăruiesc dincolo de perspectiva perechii generice determinat – determinant (destin – voință), chiar dacă în cauză, ca obiect, mă iau doar pe mine. În fapt, nici măcar nu mă petrec (ca trecere peste hotar, din realitate în legendaritate). Trec doar, rămânând în odată-cu-lumea din care și sunt, cu epoca ei.

Calibrarea acestor patru entități într-un raport armonic trebuie exersată neconținut, ele putând oricând să intre în malefice disonanțe. De aceea, a le ține astfel laolaltă, mă poziționează în situația de dinaintea propriului meu a fi. Este ca și cum, aflați într-o sală de concert, am asista doar la acordajul orchestrei (cu tot alaiul de preludieri individuale), fapt care s-ar prelungi pînă-ntr-acolo încât piesa concertului propriu-zis n-ar mai avea când să înceapă. Într-o atare situație, fie uităm de ce-am venit, fie ne plictisim, fie plecăm, abandonând speranța că acel concert s-ar mai putea audia vreodată. De bună seamă, în orice moment ar fi atacată prima notă din concert, orchestra nu se va afla niciodată în stadiul acordajului perfect (nu doar tehnic-instrumental, ci în totalitatea de sens a acestei funcții). Paradoxal, nici nu ne dorim mai mult decât convenția unui acordaj global. Preferăm ca totuși piesa să înceapă, în timp ce acordajul va continua discret, particularizându-se cu sprijinul imanent însăși prezenței noastre în ascultare. Tot astfel, a rămâne prins în armonizarea cuaternității corp-suflet-cuget-conștiință, este cu siguranță constructiv și, prin aceasta, institutiv, dar insuficient faptului meu de a fi. Și asta pentru că nici nu mi-am început firea, câtă vreme mă aflu încă în faza de pregătire. Acordajul este așadar o condiție în vederea edificării, dar care nu poate fi depășit/delimitată de edificiul ca atare, ea continuând în/odată-cu susținerea lui. Accidental, piesa/edificiul poate surveni ca artefact, dacă acordajul nu a fost bine focalizat, altminteri, în alura ei pozitivă, apărându-ne ca varianta cea mai

reușită la un moment dat a unui acordaj din care provine și în care, totodată, îi și transcende.

Pretind prin urmare o a cincea perspectivă, din care faptul de-a fi să mă autentifice deplin. Este stadiul în care acordajul se elevează, metamorfozându-se în creație. A fi în mod creator, înseamnă a aduce acordajul în stadiul de concert, invitându-i astfel și pe ceilalți să participe. Aprecieri adesea la un artist virtuozitatea, elogiindu-i însă și dăruirea. Un fapt considerat sub simbolul jertfei, ca dintr-un străvechi ritual de recuperare a fluxului creator, de reprimerire a forței vitale prin sacrificiul suprem al unui erou întemeietor (civilizator). Și, deși nerostit, simțim bine aceasta, nu ne situăm doar în siajul acestei jertfe, nutrind din chiar substanța ei, prin faptul propriei participări. Ne simțim invitați în horă, nu spre a ne pierde în hipnoticu-i vârtej, ci, dimpotrivă, spre a ne alătura cu pașii propriului dans, pași al căror desen se reconfigurează neconținut, fără însă a întrerupe sau împiedica pașii celorlalți. Un fel de horă deschisă, pe-după timp, desprinsă condiționării lui. Un cântec-dans al umanității, evoluând pluri-simfonic, într-o dublă sintaxă: omofonă și polifonă. Cărei entități putem atribui această perspectivă?

Este, cred, entitatea în relația căreia toate celelalte patru sunt dăruite: corpul, întrupat ca *viață în nemurire*; cugetul, gândit ca *logos în binecuvântare*; sufletul, insuflat ca *vocație în har*; conștiința, elevată ca *prezență în trezie*. În fine, relaționată sieși, a cincea entitate se slăvește ca *ființare în dumnezeire*. Întreg ansamblul acestei pentaentități mă constituie dăruitor, ca *iubire în creație*. Probabil că denumirea cea mai potrivită pentru ultima entitate este aceea de *inimă*. Dacă, imaginar, dispuneam entitățile anterioare într-un fel de straturi-trepte către realizarea calității de armonie exterioară, inima trebuie considerată diferit, fiind totodată: la bază, centru și vârf; dinainte, la început, mereu, la sfârșit și după tot ceea ce mă așează în faptul de mine-însumi. Grație inimii, inimat așadar, faptul meu devine în act, acordându-mă universal la pluriversitatea (deschisul) lumii întru/dintru care (mă) și creez. Abia în acest stadiu mă pot trăi ca om, cu certitudinea libertății, în desăvârșirea *armoniei interioare*. A fi liber se autentifică astfel prin putința creației. Iar a crea, este un cânt la nesfârșit, un fel de primire dăruitoare, precum prospețimea izvorului neconținut din limpezimea luminii.

Închei prezentul eseu (derulat în câteva episoade) cu un paragraf de sinteză, în care propun, oarecum sugestiv și fără extinderi explicative, o serie de corespondențe ale diferitelor entități și relațiilor dintre ele, la care m-am referit, cu planul artistic-muzical. Astfel, pe relația corp – cuget, consider *latura spațială, ca limbaj*, prin repera de: a) *sonoritate* – *vibrație/audibilitate*; *spectrul/rezonanță*; *nuanță/profil*; *ton/semnificație*; *timbru/orchestrație*; b) *compoziție* – *registru/ambitus (loc)*; *raport/grilă (număr, mărime)*; *melos/frază (arie, legătură)*; *sens/interpretare (simbol, conduită)*; *acordaj/armonie (adecvare/ansamblare)*. Relației suflet – conștiință îi corespunde *latura temporală, ca etos*, sub aspecte: a) *alternanței de caracter* – *autentic revelator*, linear, între timp dezinent și t. stăruit; *arborescent cronologic*, scalar, între t. evenimential (prim, singular, istoric) și t. ordinar (secund, secvențial, ciclic); *coerent improvizatoric*, arcuit, între t. aleatoriu și t. figurativ; *liminal panoramic*, concentric, între t. la-nesfârșit-din-margine și t. la-sfârșit-din-centru; *global simfonic*, creativ, între t. universal și t. pluriversal; b) *elevării în/prin interpretare* – *impuls* (timp punctualizat, închis/inițiat în accent); *tactare* (t. pendulat, grupat/simetrizat în măsură); *dinamizare* (t. ondulat, fluctuat/reliefat agogic); *finalizare* (t. săvârșit, parcurs/sensuat teleologic); *colaborare* (t. întrețesut, cosuștinut/simfonizat în ansamblu). Corespondent inimii, pun aspectul de *universalitate, ca umanitate*, în referința calității de *trăire artistică*. Aferent acesteia, și întrucât muzica este sunet durat, enumăr aspectele unor relații de ordin temporal, denotate sintagmatic între paranteze: *infracronie* (*sub-timp* - odată, ca niciodată); *sincronie* (*în-aceiași-timp* - totodată, ca acum); *discronie* (*din-timp* - deodată, ca dintr-acum); *ultracronie* (*peste-timp* - totdeauna, ca oricând); *metacronie* (*dincolo-de/după-timp* – fără dată, ca mereu).

George BALINT